

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA, MD

II.B.34 ABORDARE INTEGRATĂ ASUPRA DIMENSIUNII FINANCIARE A DREPTURILOR ECONOMICE, SOCIALE ȘI CULTURALE / INTEGRATED APPROACH TO THE FINANCIAL DIMENSION OF ECONOMIC, SOCIAL AND CULTURAL RIGHTS IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Autori: Angela SECRIERU, Ion PÂRȚACHI, Nadejda BOTNARI, Angela BOGUȘ, Ana NEDELUCU, Liudmila ROȘCA-SADURSCHI, Liliana CECLU, Irina ȘCHIOPU, Natalia MOCANU, Lilia DRAGOMIR, Eduard ȚUGUI, Ana NASTASIU, Simion MIJA, Iulian SECRIERU, Svetlana RUSU

Proiect: 20.80009.0807.35

Descrierea lucrării: Proiectul rezolvă următoarea problemă de cercetare: dezvoltarea și aplicarea cadrului metodologic privind evaluarea și monitorizarea drepturilor economice, sociale și culturale (DESC) în Republica Moldova în corespundere cu recomandările instituțiilor internaționale specializate, astfel încât mecanismele și tehnicile de eficientizare a cheltuielilor publice și bugetare a DESC, elaborate în cadrul proiectului, să asigure consolidarea respectării, protejării și aplicării acestor drepturi. Proiectul validează ipoteza că eficacitatea cheltuielilor publice prin prisma drepturilor omului și bugetarea acestora este unul dintre cele mai puternice mecanisme de protejare a DESC.

Work description: The project solves the following research task: development and application of a methodological framework for the assessment and monitoring of economic, social and cultural rights (ESCR) in the Republic of Moldova in accordance with the recommendations of specialized international institutions, so that the mechanisms for improving the efficiency of public spending and ESCR budgeting developed within the project, ensured stricter observance and protection of these rights. The project substantiates the hypothesis that the effectiveness of public spending through the prism of human rights and their budgeting is one of the strongest mechanisms for protecting ESCR.

Importanța socio-economică sau tehnică: După natura impactului, proiectul are un puternic impact social: proiectul propune mecanisme de consolidare a DESC. Este îmbunătățit procesul de cercetare doctorală prin stimularea elaborării tezelor de doctorat ale tinerilor cercetători incluși în proiect. Proiectul are un puternic impact economic prin înaintarea propunerilor de creștere a eficienței cheltuielilor publice și îmbunătățirii procesului bugetar prin prisma DESC. Proiectul are un puternic impact politic: consolidarea DESC promovată în proiect consolidează premisele pentru îmbunătățirea imaginii Republicii Moldova privind respectarea și protejarea DESC.

II.B.35 EXTINDEREA INCLUZIUNII FINANCIARE PRIN TEHNOLOGIA BLOCKCHAIN / EXPANDING FINANCIAL INCLUSION THROUGH BLOCKCHAIN TECHNOLOGY

Autori: Iulian SECRIERU, Angela SECRIERU, Olga POPCOVA, Elena GUȚULEAC

Descrierea lucrării: Prezenta cercetare își propune în calitate de obiectiv fundamental: analiza sistemului financiar din Republica Moldova, identificarea problemelor cu care se confruntă acesta și formularea soluțiilor de creștere a eficienței sistemului financiar din Republica Moldova prin aplicarea tehnologiei blockchain.

Work description: The main objective of the present research is analysis of the financial system in the Republic of Moldova, identification of the problems it faces and formulation of solutions to increase the efficiency of the financial system in the Republic of Moldova by applying blockchain technology.

Importanța socio-economică sau tehnică: Valorificarea tehnologiei blockchain la nivel național, prin dezvoltarea și implementarea unei multiple game variate de servicii financiare în baza unor platforme descentralizate și contracte inteligente, va oferi o automatizare, dezintermediere și transparență sporită a proceselor financiare tradiționale. Acest fapt va permite, într-o perioadă de timp foarte scurtă, apariția de noi posibilități pentru toate

categoriile de utilizatori de servicii financiare. Ținând cont că această tehnologie și-a demonstrat realul potențial și a obținut o vastă răspândire nu cu mult timp în urmă (5-6 ani) și că domeniul TIC este printre liderii de dezvoltare în Republica Moldova, există o bună oportunitate de creare a unui ecosistem digital financiar performant. În plus, acceptul la nivel guvernamental al acestei tehnologii, chiar doar la nivel de declarație, poate atrage investiții majore în economia națională.

II.B.36 CONFIGURAREA BUSINESSULUI INOVAȚIONAL ÎN CONTEXTUL CONCURENȚEI REGIONALE (CONBIZ) / CONFIGURING INNOVATIVE BUSINESS IN THE CONTEXT OF REGIONAL COMPETITION (CONBIZ)

Autori: Maia PISANIUC, Boris CHISTRUGA, Irina CĂLUGĂREANU, Adrian ULINICI, Eudochia JOMIR, Dorina JITARU, Daniela DASCALIUC

Proiect de cercetare: 20.80009.0807.42 din cadrul Priorității strategice IV: Provocări societale, înscris în Registrul de stat al proiectelor din sfera științei și inovării

Descrierea lucrării: Proiectul și-a propus să studieze capacitatea businessului inovativ al Republicii Moldova, de adaptare la cerințele concurenței regionale în contextul climatului inovațional accelerat în regiune. În urma realizării proiectului dat:

- am analizat posibilitatea utilizării BIG Data și inteligenței artificiale în diferite domenii de business, preponderent financiar;
- am determinat impactul tehnologiei asupra pieței muncii, cu referire la structură, abilitățile necesare;
- am cuantificat impactul utilizării tehnologiilor avansate asupra businessului autohton, asupra domeniului de pregătire a specialiștilor;
- am identificat factorii ce pot impulsiona sau stopa asimilarea tehnologiilor și inovațiilor în ansamblu;
- am dedus nivelul, factorii atingerii punctului de singularitate, pentru diverse domenii, în primul rând pentru sectorul financiar.

Work description: Project objectives:

- analysis of the current situation in innovation business at European level: trends, new business models based on information technologies and digitalization;
- to determine the potential of the Republic of Moldova in the development of innovative business models, tools;
- determination of the country's innovative business directions in the conditions of regional competition, determination of the absorption capacity of innovative outputs;
- determining the correlation between demand and supply of human capital involved in innovative business;
- we have analysed the possibility of using BIG Data and artificial intelligence in different business areas, mainly financial;
- we have determined the impact of technology on the labour market, with reference to structure, required skills;
- we have identified the factors that can drive or halt the uptake of technologies and innovations as a whole;
- we deduced the level, the factors of reaching the singularity point, for various fields.

Importanța socio-economică sau tehnică: Un număr de 25 de publicații, inclusiv: 14 articole în reviste internaționale, o monografie, două capitole în monografiile colective internaționale, precum și o monografie colectivă indexată în baza de date Index Copernicus; nouă participări în cadrul Conferințelor Internaționale în Spania, Italia, Marea Britanie, Germania, Grecia, SUA, Franța, cu publicarea rezultatelor în baze de date recunoscute; două Certificate de înregistrare a dreptului de autor și drepturilor conexe în anii 2021, 2022, privind argumentarea creării parteneriatelor publice private în finanțarea businessului inovativ; o Medalie de Aur obținută în cadrul Expoziției Internaționale de Inovație și Transfer Tehnologic, 2022; o Medalie de aur în cadrul Expoziției Internaționale de Inovație și Transfer Tehnologic, IDEIA, septembrie 2023; o Medalie de Argint EUROINVENT, România, Iași, 11-13 mai 2023; o strategie de inovare elaborată pentru un IMM-urile din Republica Moldova.

II.B.37 DIMENSIONAREA PERFORMANȚELOR IMM-URILOR DIN SECTORUL AGROALIMENTAR ÎN TIMPUL CRIZEI DE SĂNĂTATE COVID-19: UN STUDIU DIN REGIUNILE GAZIANTEP ȘI CHIȘINĂU / MEASURING THE PERFORMANCE OF SMES ACTIVE IN THE AGRICULTURAL SECTOR AND/OR THE FOOD INDUSTRY DURING THE HEALTH CRISIS COVID-19: A STUDY IN THE GAZIANTEP AND CHISINAU REGION**Autor:** Lica ERHAN

Descrierea lucrării: Scopul proiectului de cercetare bilateral moldo-turc constă în dimensionarea impactului pandemiei Covid-19 asupra performanțelor IMM-urilor din sectorul agroalimentar în regiunile Gaziantep și Chișinău, în vederea formulării unor recomandări, care vor contribui la reziliența și consolidarea acestui sector. În cadrul studiului a fost chestionat un eșantion de peste 120 de IMM-uri din sectorul agroalimentar. Chestionarele adresate atât managerilor, cât și angajaților din sectorul IMM au fost distribuite prin intermediul Camerei de Comerț și Industrie a Republicii Moldova. Ulterior, datele colectate au fost supuse unei analize prin intermediul softului SmartPLS. Rezultatele finale ne-au permis să venim cu recomandări concrete asupra productivității, eficienței și competitivității IMM-urilor alese pentru studiu. Rezultatele acestui proiect contribuie la reziliența sectorului IMM-urilor autohtone de pe urma pandemiei Covid-19, precum și în fața multiplelor crize suprapuse care au urmat.

Work description: The aim of the bilateral research project is to measure the impact of the Covid-19 pandemic on the performance of SMEs in the agri-food sector in the regions of Gaziantep and Chisinau, in order to formulate recommendations that will contribute to the resilience and consolidation of this sector. A sample of over 120 SMEs from the agri-food sector was included in the research. The questionnaires addressed to both managers and employees from the SMEs sector were distributed through the Chamber of Commerce and Industry of the Republic of Moldova. Afterwards, the collected data were subjected to an analysis through the SmartPLS software. The results allowed us to come up with recommendations on the productivity, efficiency and competitiveness of SMEs chosen for the study. The results of this project contribute to the resilience of the SMEs sector following the Covid-19 pandemic and against the multiple overlapping crises that followed.

Importanța socio-economică sau tehnică: Fiind un proiect aplicativ din gama „de la laborator spre piață”, acesta are un puternic impact atât la nivel micro, cât și la nivel macro. Impactul la nivel micro al acestui proiect va ajuta IMM-urile incluse în cercetare să își sporească performanțele și reziliența față de crizele suprapuse din această perioadă. Impactul la nivel național al proiectului va ajuta factorii de decizie să îmbunătățească documentele de politici, adresate susținerii și dezvoltării sectorului IMM. Concomitent, impactul proiectului pentru cooperarea bilaterală dintre cele două Universități partenere s-a soldat cu publicații internaționale comune și semnarea acordurilor de colaborare în vederea consolidării parteneriatelor stabilite.

II.B.38 DEZVOLTAREA MECANISMULUI DE FORMARE A ECONOMIEI CIRCULARE ÎN REPUBLICA MOLDOVA / DEVELOPING THE CIRCULAR ECONOMY MECHANISM FOR THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Autori: Rodica PERCIUN, Victoria IORDACHI, Viorica POPA, Corina GRIBINCEA, Olga TIMOFEI, Cristina UNGUR, Iulia PERCIUN, Nicolae POPA, Larisa SAVGA, Sergiu TIRIGAN, Aliona DODU, Victoria GANEA

Proiect: 20.80009.0807.22

Descrierea lucrării: Motto-ul proiectului: Spre Uniunea Europeană cu o economie circulară! Economia circulară reprezintă o alternativă a modelului tradițional de economie liniară, care permite utilizarea resurselor cât mai mult timp, și capacitatea de a restabili și regenera produsele și materialele la sfârșitul vieții acestora. Astfel, economia circulară este principalul motor al conceptului de dezvoltare durabilă, pentru că anume acest tip de economie vizează optimizarea consumurilor de resurse, previne și reduce risipa de resurse. Prioritățile economiei circulare vizează direct protecția mediului, creșterea competitivității, a inovă-

rii și a cercetării tehnologice. Subiectul economiei circulare este o temă de o actualitate și importanță iminentă atât pe plan mondial, cât și pentru Republica Moldova.

Work description: The motto of the project: Towards the European Union with a circular economy! The circular economy represents an alternative to the traditional linear economy model, which allows the use of resources as long as possible, and the ability to restore and regenerate the products and materials at the end of their life. Thus, the circular economy is the main driver of the concept of sustainable development, because this type of economy aims to optimize the consumption of resources, prevents and reduces the waste of resources. The priorities of the circular economy are aimed directly at protecting the environment, increasing competitiveness, innovation and technological research. Circular economy is a topic of current and imminent importance for world economy and the Republic of Moldova.

Importanța socio-economică sau tehnică: Proiectul pleacă de la premisa unei cercetări necesare în domeniul economiei circulare și crearea unui mecanism eficient de tranziție la acest tip de economie pentru Moldova. Tranziția la o economie circulară reprezintă un proces anevoios și sistemic, care nu poate să se întâmple brusc, peste noapte, de aceea conștientizarea de către toată societatea a esenței acesteia este primordială. Proiectul vizează și un obiectiv de importanță socială. Necesitatea și importanța proiectului reiese și din sarcini științifice încă nerealizate: nu sunt elaborate studii, nu s-au studiat bunele practici, nu s-a efectuat diagnosticarea situației și nu există încă un mecanism de formare a unui model național de trecere la afaceri circulare.

II.B.39 EVALUAREA MULTIDIMENSIONALĂ ȘI DEZVOLTAREA ECOSISTEMULUI ANTREPRENORIAL LA NIVEL NAȚIONAL ȘI REGIONAL ÎN VEDEREA IMPULSIONĂRII SECTORULUI IMM ÎN REPUBLICA MOLDOVA / MULTIDIMENSIONAL ASSESSMENT AND DEVELOPMENT OF THE ENTREPRENEURIAL ECOSYSTEM AT NATIONAL AND REGIONAL LEVEL IN ORDER TO BOOST THE SME SECTOR IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Autori: Natalia VINOGRADOVA, Alexandra NOVAC, Alina IANIOGLO, Tatiana GUTIU, Lidia MAIER, Victoria FALA, Vladislav BOLDURAT

Proiect: 20.80009.0807.38

Descrierea lucrării: Tipul concursului: Program de Stat. Perioada de realizare: 2020-2023. Finanțator: Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare. Obiectivul general al proiectului: evaluarea ecosistemului antreprenorial în Republica Moldova. Rezultatele principale ale proiectului: 1) a fost elaborată metodologia de evaluare a ecosistemului antreprenorial în Republica Moldova; 2) a fost efectuată evaluarea multidimensională a ecosistemului antreprenorial în Republica Moldova în baza metodologiei elaborate; 3) a fost elaborat modelul econometric pentru prognozarea dezvoltării sectorului antreprenorial pe termen mediu în Republica Moldova; 4) a fost elaborată prognoza principalilor indicatori ai activității antreprenoriale, inclusiv ai sectorului IMM, pe termen mediu în Republica Moldova pentru anii 2023-2026.

Work description: Competition type: State Program. Implementation period: 2020-2023. Funding source: National Agency for Research and Development. General project objective: assessment of the entrepreneurial ecosystem in the Republic of Moldova. Main project results: 1. a methodology for assessing the entrepreneurial ecosystem in the Republic of Moldova has been developed; 2. a multidimensional evaluation of the entrepreneurial ecosystem in the Republic of Moldova has been carried out based on the developed methodology; 3. an econometric model has been developed to forecast the medium-term development of the entrepreneurial sector in the Republic of Moldova; 4. a forecast of the key indicators of entrepreneurial activity, including the SME sector, in the medium term in the Republic of Moldova for the years 2023-2026 has been prepared.

II.B.40 MIGRAȚIA, SCHIMBĂRI DEMOGRAFICE ȘI POLITICI DE STABILIZARE A SITUAȚIEI, 2020-2023 / MIGRATION, DEMOGRAPHIC CHANGES AND SITUATION STABILIZATION POLICIES

Director de proiect: Dr. hab. Olga GAGAUZ

Proiect: 20.80009.0807.21

Descrierea lucrării: Cercetările au fost axate pe explorarea cross sectorială a impactului migrației și schimbărilor demografice asupra economiei și diferitor sisteme sociale, elaborarea prognozelor demografice până în anul 2040 și recomandărilor de politici din perspectiva rezilienței demografice. Rezultatele cercetării pot fi utilizate de autoritățile publice executive la nivel național și local pentru creșterea calității de monitorizare a proceselor demografice, îmbunătățirea sistemului de criterii și indicatori utilizați pentru evaluarea situației demografice și analiza eficienței politicilor publice; de asemenea, în activitatea organelor guvernamentale, ministerelor și departamentelor responsabile pentru dezvoltarea strategică a politicilor în domeniul pieței muncii, migrației, politicilor familiale, sănătății, protecției și asigurării sociale.

Work description: The research was focused on the cross-sectoral exploration of the impact of migration and demographic changes on the economy and different social systems, the development of demographic projections until the year 2040, and policy recommendations from the perspective of demographic resilience. The research results can be used by policymakers; the authorities at the national and local levels to increase the quality of monitoring demographic processes, improve the system of criteria and indicators used to evaluate the demographic situation, and analyze the effectiveness of public policies; also in the activity of government bodies, ministries, and departments responsible for the strategic development of policies in the field of the labor market, migration, family policies, health, protection, and social security.

Importanța socio-economică sau tehnică: Situația demografică actuală și tendințele ce se prefigurează determină necesitatea în monitorizarea continuă a proceselor demografice principale, având drept scop determinarea rezervelor posibile de stabilizare a situației și îmbunătățirea indicatorilor demografici. În cadrul proiectului au fost abordate cele mai importante aspecte ce țin de impactul factorului demografic asupra economiei și sferei sociale, elaborate prognozele demografice până în anul 2040. O analiză comprehensivă a dinamicii populației a fost prezentată în lucrarea Populația Republicii Moldova la 30 de ani de independență: provocări principale și politici necesare – Chișinău : INCE, 2021. – 168 p. <https://doi.org/10.36004/nier.ccd.2021.978-9975-89-248-3>

II.B.41 ELABORAREA INSTRUMENTELOR ECONOMICE NOI DE EVALUARE ȘI STIMULARE A COMPETITIVITĂȚII AGRICULTURII REPUBLICII MOLDOVA PENTRU ANII 2020-2023 / DEVELOPMENT OF NEW ECONOMIC TOOLS FOR EVALUATING AND STIMULATING THE AGRICULTURAL COMPETITIVENESS OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA FOR THE PERIOD 2020-2023

Autori: Alexandru STRATAN, Tudor BAJURA, Grigore BALTAG, Eugenia LUCAȘENCO, Tatiana IAȚIȘIN, Alexandru CEBAN, Viorel TUREȚCHI, Svetlana GANDACOVA

Proiect: 20.80009.0807.16

Descrierea lucrării: Scopul principal al proiectului îl constituie acordarea suportului științific producătorilor agricoli, asociațiilor de producători, organelor publice centrale și locale, mediului academic, precum și altor instituții, prin elaborarea unor instrumente economice noi de evaluare și stimulare a competitivității agriculturii Republicii Moldova. Acestea includ elaborarea anuală a tarifelor actualizate de costuri, determinarea anuală a normativelor veniturilor nete, precum și modelarea proiectelor investiționale de tip model în domeniul afacerilor agricole. Proiectul este unul interdisciplinar, vizând intersecția cercetărilor dintre domeniul agricol și economia rurală, a resurselor naturale și de mediu, sociologice și migrației. Proiectele investiționale de tip model pot contribui la impulsivitatea busine-

ssului mic și mijlociu, sporirea atragerii investițiilor în zonele rurale, crearea noilor locuri de muncă, stoparea migrației forței de muncă și dezvoltarea spațiului rural.

Work description: The main goal of the project is to provide scientific support to agricultural producers, producer associations, central and local public bodies, the academic environment, as well as other institutions, by developing new economic tools to evaluate and stimulate the competitiveness of the Republic of Moldova's agriculture. These include the annual development of updated cost tariffs, the annual determination of net income norms, as well as the modeling of model investment projects in the field of agricultural business. The project is an interdisciplinary one, aiming at the intersection of research between the agricultural field and the rural economy, natural and environmental resources, sociological and migration. Model investment projects can contribute to boosting small and medium-sized businesses, increasing the attraction of investments in rural areas, creating new jobs, stopping labor migration and developing rural areas.

Importanța socio-economică sau tehnică: Importanța socio-economică a rezultatelor obținute privind elaborarea tarifelor de costuri, normativelor veniturilor nete și proiectelor investiționale de tip model o constituie familiarizarea directă și în masă a agricultorilor autohtoni cu cele mai progresive scenarii de administrare a afacerilor agricole, realizări ale progresului tehnico-științific în domeniul agrar, inclusiv tehnologii și tehnică agricolă nouă, soiuri de plante și/sau rase de animale (păsări) înalt productive, tehnici și metode de evaluare a businessului agricol, proprii situației actuale. Totodată, prin optimizarea structurii și volumelor absolute de cheltuieli, prin materializarea practică a proiectelor investiționale moderne de tip model, înalt productive și economic eficiente, vor fi create condiții ce vor stimula competitivitatea agricultorilor autohtoni pe piața regională, favorizând dezvoltarea pieței interne a produselor agroalimentare și a potențialului de export al produselor cu valoare adăugată înaltă.

II.B.42 PERFECTIONAREA MECANISMELOR DE APLICARE A INSTRUMENTELOR INOVAȚIONALE ORIENTATE SPRE CREȘTEREA DURABILĂ A BUNĂSTĂRII POPULAȚIEI REPUBLICII MOLDOVA / IMPROVEMENT OF MECHANISMS FOR APPLICATION OF INNOVATIVE INSTRUMENTS DIRECTED TOWARDS THE SUSTAINABLE GROWTH OF POPULATION WELFARE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Autori: Tatiana COLESNICOVA, Anatolii ROJCO, Valeriu DOGA, Ecaterina HEGHEA, Mihail CIOBANU, Mircea GUTIU, Angela TIMUȘ, Aliona BALAN, Tatiana GUTIU, Andrei TIMUȘ, Silvia SAVCENCO

Descrierea lucrării: Elaborarea abordărilor metodologice privind aplicarea instrumentelor inovaționale pentru creșterea veniturilor populației orientate spre reducerea nivelului de sărăcie. Perfectionarea mecanismului de aplicare a instrumentelor inovaționale pentru reducerea inegalității economice orientate spre reducerea excluziunii sociale a categoriilor vulnerabile ale populației. Modernizarea mecanismului de protecție socială a populației prin aplicarea instrumentelor inovaționale. Aplicarea instrumentelor inovaționale axate pe sporirea accesului populației la serviciile de infrastructură socială.

Work description: Elaboration of the methodological approaches regarding the application of innovative instruments for increasing the income of the population directed towards reducing the level of poverty. Improvement of the mechanism of applying the innovative instruments for reducing the economic inequality directed towards reducing the social exclusion of the vulnerable categories of the population. Modernization of the social protection mechanism of the population by applying innovative instruments. Applying innovative instruments focused on increasing the access of the population to social infrastructure services.

Importanța socio-economică sau tehnică: Bunăstarea populației Republicii Moldova rămâne una dintre cele mai scăzute în rândul țărilor Europei est-centrale. În rezultat, unul dintre obiectivele primordiale ale Strategiei de dezvoltare a Moldovei 2030 îl reprezintă creșterea bunăstării populației.